

ОСНОВИ БЮДЖЕТУВАННЯ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ

Важливим завданням економічної політики України є всебічне підвищення ефективності суспільного виробництва, яке направлене на зростання матеріального і культурного рівня населення. Вирішення цієї важливої задачі в значній мірі залежить від умілого використання економічних методів та стимулів.

У системі заходів, направлених на удосконалення механізму господарювання, важливе місце відводиться бюджетуванню, яке давно позитивно зарекомендувало себе в країнах з розвинутою ринковою економікою. Воно дає можливість побачити фінансові проблеми, які виникають перед підприємством, покращує координацію дій між різними підрозділами підприємства, збільшує можливості в забезпеченні підприємства необхідними фінансовими ресурсами, раціонального їх розподілу, використання та підсиленні контролю, що сприяє підвищенню ефективності виробництва в цілому.

Теоретичні й методологічні проблеми організації процесу бюджетування достатньо широко розглянуті в працях західних та вітчизняних спеціалістів, таких як: Д. Хан, Б. Райан, Р. Манн, В. Майєр, М. Мескан, Ч. Хорнгрен, Дж. Фостер, В. Бабіченко, Т. Бень, М. Білик, В. Білолипецького, В. Бочарова, Л. Данилочкиної, С. Довбня, В. Івашкевича, І. Зятковського, А. Кармінського, Т. Карпової, І. Кіндратової, О. Ніколаєвої, А. Поддєрьогіна, С. Онищенко, В. Савчука, О. Стоянової, А. Шеремета та інших.

Фінансовий план підприємства не забезпечує оперативного прийняття управлінських рішень в умовах швидких змін економічної ситуації, не дає можливості здійснювати контроль за фактичним надходженням грошових коштів і їх витрачанням та впливати на процес формування собівартості продукції.

Перехід до ринкових відносин зумовлює потребу раціонального управління усіма ресурсами підприємства, включаючи фінансові, роль яких у відтворювальному процесі невинно зростає. За нинішніх умов господарювання усе більш актуальним стає розробка методів і прийомів ефективного використання матеріальних і фінансових ресурсів.

Під бюджетуванням слід розуміти процес планування різноманітних взаємопов'язаних прогнозних розрахунків, які визначають доходи і видатки підприємства, дають можливість їх збалансувати і сприяють ефективному контролю та управлінню виробництвом і реалізацією продукції.

Бюджет підприємства охоплює всі сторони діяльності підприємства, прогнозує та розподіляє грошові кошти підприємства на основі обґрунтованих пропозицій, дозволяє співставляти всі понесені витрати з отриманими результатами і створює можливість управління фінансовими ресурсами та фінансовими відносинами, які формуються на підприємстві.

З метою покращення складання прогнозних розрахунків та посилення впливу бюджету підприємства на процес виробництва балансуючими статтям повинні бути грошові кошти і короткострокові кредити банку.

В основу побудови бюджету підприємства мають покладатися наступні науково-обґрунтовані принципи, що визначають характер та зміст діяльності підприємства, створюють умови для ефективної роботи компанії і зменшують можливість впливу негативних факторів на процес виробництва та реалізації продукції: принцип єдності, координації, участі, безперервності, гнучкості, точності, повноти, пристосування до потреб ринку, відповідальності та матеріальної зацікавленості.

Нині на підприємствах діє складна система бюджетів. На практиці та в переважній частині публікацій вчені та практики відступили від класичного розуміння бюджету, основою побудови якого є збалансована система доходів та видатків, і окремі розрахунки, які необхідні для складання бюджету підприємства теж стали називати «бюджетами». Така назва не зовсім вірна, оскільки «бюджет» передбачає наявність двох частин – дохідної і видаткової. Розрахунки до бюджету характеризують лише одну частину: або дохідну, або видаткову. Тому ці розрахунки запропоновано називати прогнозними розрахунками, а саме: «прогноз продажу», «прогноз операційних доходів», «прогноз прямих витрат», «прогноз трудових витрат» тощо.

Прогнозні розрахунки, які необхідні для складання бюджету підприємства, слід виділити окремо. За сферою діяльності їх можна поділити на «прогнозні розрахунки операційної діяльності» та «прогнозні розрахунки фінансової діяльності». У свою чергу, «прогнозні розрахунки операційної діяльності» можна поділити за центрами відповідальності та видами витрат.

У практичній діяльності пропонується застосовувати кореляційно-регресійний метод аналізу прибутку, оскільки він дає можливість максимально виявити резерви його збільшення, здійснити прогнозування змін фінансових показників, відібрати найбільш вагомні фактори, які значно впливають на розмір прибутку, і врахувати їх у процесі складання бюджету підприємства.

Література

1. Бабіченко В. Принципи бюджетування / В. Бабіченко // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Динаміка наукових досліджень – 2007». Том 20. Економіка. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2007. – С. 38–39.

2. Бень Т. Г. Бюджетування як інструмент удосконалення системи фінансового менеджменту підприємств / Т. Бень, С. Довбня // Фінанси України. – 2006. – № 7. – С. 56–60.

3. Зятковський І. В. Фінанси підприємств: навч. посіб. / І. В. Зятковський. – [Вид. 2-ге, допов. і перероб.] – Тернопіль: Економічна думка. – 2002. – С. 308–331.

4. Онищенко С. В. Фінансове планування – основний елемент управління фінансами підприємства / С. В. Онищенко // Фінанси України. – 2005. – № 9. – С. 58–62.

Давидюк А. А., ст. гр. ФСГм-11
Лубкей Н. П., к.е.н., доцент

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ

Процес становлення ефективних пенсійних систем є стратегічним завданням як країн з розвинутою ринковою економікою, так і країн, що розвиваються. З досвіду країн, які провели реформування пенсійної системи, можна зазначити, що недержавне пенсійне забезпечення служить більш результативним і конкурентнішим варіантом, ніж державне. Тому громадяни економічно розвинених країн, зазвичай, залучені в систему недержавного пенсійного забезпечення.

В Україні система недержавного пенсійного забезпечення почала функціонувати після прийняття Закону «Про недержавне пенсійне забезпечення» у 2004 році. Проблеми розвитку недержавного пенсійного забезпечення висвітлювалися у роботах багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, серед яких: М. М. Бабірад, М. М. Клемпарський, Д. Л. Кобець, Є. В. Ткаченко та інші.

На даний момент держава не в змозі забезпечити всіх громадян пенсійного віку високим рівнем пенсійного забезпечення через несприятливу демографічну ситуацію. Погіршує стан також масштабна трудова міграція, низький рівень заробітної плати та поширення тіньового працевлаштування. Приріст вкладених коштів у недержавні пенсійні фонди призведе не лише до гідного рівня пенсійного забезпечення вкладників у майбутньому, а й стане джерелом інвестицій.

На даний момент в Україні наявна система пенсійного забезпечення, що складається з трьох рівнів:

1. Перший рівень – солідарна система загальнообов’язкового пенсійного забезпечення.

2. Другий рівень – накопичувальна система загальнообов’язкового пенсійного забезпечення.

3. Третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення [1, с. 174].